

Nowa droga dla Europy: plan EKZZ na rzecz inwestycji, wzrostu zrównoważonego i zatrudnienia wysokiej jakości

Przyjęty na posiedzeniu Komitetu Wykonawczego EKZZ w dniu 7 listopada 2013

Wstęp

Sytuacja gospodarcza i społeczna w Unii Europejskiej, w szczególności w krajach o trudnym położeniu jest alarmująca. Ubolewamy nad zwiększonymi nierównościami i dysproporcjami geograficznymi, wzrostem bezrobocia – szczególnie wśród ludzi młodych, obniżoną konsumpcją, zagrożoną spójnością społeczną, wzrostem niestabilności politycznej, powstawaniem grup antyeuropejskich i upadkiem lokalnych rynków. Wszystkie te zmiany są wynikiem polityki oszczędnościowej która zachęca do wewnętrznej dewaluacji, prywatyzacji usług publicznych, cięcia płac, emerytur i zasiłków. Utknęliśmy w spirali spadku gospodarczego przy jednoczesnym wzroście długu publicznego. Recesja grozi rozprzestrzenieniem się na cały kontynent co zagroziłoby też gospodarce światowej. Ta niekorzystna polityka spowodowała również zaostrzenie rozbieżności gospodarczych i politycznych w obrębie UE zamiast doprowadzić do ich przewyciężenia.

Desperacja wielu pracowników w krajach najbardziej dotkniętych kryzysem prowadzi do migracji obywateli w poszukiwaniu czasowego lub stałego zatrudnienia w innych państwach członkowskich UE, jak i poza regulowanym rynkiem pracy, co prowadzi do pojawienia się raczej przymusowej mobilności niż pożądaney swobody przepływu.

Sytuacja demograficzna, niedostatek zasobów naturalnych, rosnące ceny energii, rola gospodarek wschodzących w handlu światowym, zwiększające oparcie się na wiedzy i technologii w biznesie, utrzymującą się niepewność w sektorze bankowym to dodatkowe zniechęcające wyzwania stojące przed nami w drugiej dekadzie 21 wieku.

Najpilniejszym zadaniem stojącym przed nami jest pokonanie recesji i stagnacji naszych gospodarek. Należy zatrzymać i odwrócić proces ciągłego spadku PKB na niektórych obszarach UE. Potrzebujemy silnego ożywienia, wspartego solidnym sektorem finansowym służącym gospodarce realnej, aby uniknąć długotrwałego zastoju w UE jako całości. Jest to jedyny sposób na zapewnienie stabilności finansów państwa. Konsolidacja budżetów państw powinna odbywać się w stabilnych fazach gospodarczych i być przeprowadzana w dłuższym okresie czasu. W jej wyniku budżety państw powinny być społecznie sprawiedliwe i gwarantować usługi publiczne wysokiej jakości. Cel ten może być osiągnięty poprzez umożliwienie większej elastyczności deficytu publicznego i/lub wprowadzenie możliwości nie poddawania konkretnych produktywnych inwestycji ograniczeniom budżetowym Paktu Stabilności.

EKZZ jest przekonana, że UE ma potencjał do walki z kryzysem. Potencjał ten opiera się na dobrze wykształconych pracownikach, silnej bazie przemysłowej, dobrych usługach sektora zarówno publicznego jak i prywatnego, innowacyjnych instytucjach badawczych i oświatowych, dobrze zorganizowanych systemach państwowych, bogactwie kulturowym i włączającym, powszechnie dostępnym w ramach UE modelem społecznym oraz strefie euro ze stabilną wspólną walutą. Potencjał ten może zostać wykorzystany do przewyciężenia kryzysu dla dobra ludzi. Niestety potencjał ten zamiast być rozwijany jest marnowany. UE musi zmobilizować swoje siły dla lepszej, bardziej sprawiedliwej, pomyślniej oraz demokratycznej i pokojowej przyszłości.

Wymaga to inwestycji w wytwarzanie energii, zmniejszenia zużycia energii w celu obniżenia zależności energetycznej i zmniejszania emisji gazów cieplarnianych. Wymaga to również inwestycji w zrównoważony przemysł, zwłaszcza MŚP oraz usługi, szkolenia i edukację, badania i rozwój, nowoczesną infrastrukturę transportową, w ponowne uprzemysłowienie UE, wydajne usługi sektora prywatnego i odpowiedniej jakości usługi sektora publicznego.

Istnieje pilna potrzeba pójścia w innym kierunku w przyszłości, stabilizacji środowiska gospodarczego i tworzenia miejsc pracy na miarę 21 wieku oraz umożliwienia dostępu do dobrobytu wszystkim. Europa potrzebuje długoterminowego planu naprawczego.

Taki plan doprowadziłby do lepiej zintegrowanej Unii Europejskiej, byłby korzystny dla wszystkich krajów, a także byłby aktem solidarności z krajami w trudnej sytuacji; opierałby się na demokracji, stabilności i spójności. Działanie według takiego planu w znaczący sposób przyczyniłoby się do modernizacji gospodarek krajowych i poprawy wydajności.

Pracując razem w Unii Europejskiej na rzecz zrównoważonych inwestycji i godnego zatrudnienia.

Polityka wewnętrznej dewaluacji przyniosła negatywne skutki dla popytu i inwestycji; jednocześnie zachęca do nieuczciwej konkurencji w wynagrodzeniach i warunkach pracy, a także prawie pracy. Musimy odwrócić tę tendencję poprzez ściślejszą współpracę.

Poniższe środki zapewniłyby możliwość poszerzenia współpracy :

- Współpraca w zakresie zwalczania unikania płacenia podatków, oszustw i rajów podatkowych przez kompleksową wymianę informacji i ściślejszą kooperację między krajowymi organami podatkowymi oraz harmonizacja podstawy opodatkowania przedsiębiorstw;
- Reforma rynku finansowego w celu zrównoważenia gospodarki UE;
- Ściślejsza współpraca między organami krajowymi, służbą cywilną i służbami publicznymi, w celu promowania długoterminowych dobrej jakości usług publicznych;
- Zaangażowanie partnerów społecznych we wzmocnienie dialogu społecznego, negocjacji zbiorowych i uczestnictwa pracowników, w szczególności w odniesieniu do procesu zarządzania gospodarczego na poziomie krajowym i UE, edukacji i szkoleń oraz reformy rynku pracy;
- Promocja, poszanowanie i rozszerzenie europejskich standardów społecznych, tak aby walczyć z niepewnym zatrudnieniem i promować godne, wysokiej jakości miejsca pracy.

Niektóre kraje w trudnej sytuacji potrzebują dodatkowych środków w celu stabilizacji gospodarki i budowania solidnych państwowych struktur. Rozszerzenie zakresu istniejących dwustronnych i wielostronnych umów kredytowych, w szczególności dla nowych inwestycji długoterminowych i zasadnicze cięcia stóp procentowych zapewniłyby bezpieczeństwo rozwoju gospodarczego. W tym kontekście wprowadzenie euroobligacji może chronić kraje doświadczające trudności związanych z niekontrolowaną spekulacją oraz być skutecznym narzędziem dla produktywnych inwestycji. Oznacza to również przegląd mandatu EBC zapewniający tej instytucji rolę pożyczkodawcy ostatniej instancji.

Budżet UE, a szczególnie fundusze strukturalne powinny wspierać zrównoważony rozwój, inwestycje i godne zatrudnienie. Zarówno niewykorzystane zasoby jak i nowe fundusze strukturalne powinny wspierać priorytety zgodnie z tym planem, przy jednoczesnym poszanowaniu celów strategii UE 2020. Wykorzystanie funduszy strukturalnych powinno być ułatwione przez uproszczenie procedur i wyłączenie środków na współfinansowanie z zakresu docelowego progu deficytu i zadłużenia.

UE potrzebuje planu naprawczego na rzecz zrównoważonego wzrostu i godnego zatrudnienia

Krótkoterminowy bodziec, jaki postulowano w 2009 roku, już nie wystarczy. Potrzebujemy dłuższej perspektywy, aby przezwyciężyć pogłębiające się różnice i podziały w UE. Proponujemy wyznaczenie celu inwestowania dodatkowych 2 % unijnego PKB rocznie przez okres 10 lat.

Celem jest:

- zapewnienie dostatku, a także odpowiedniej ilości godnych miejsc pracy, trwałych i wysokiej jakości, szczególnie dla osób młodych;
- zapewnienie wykonalności planu zaprojektowanego tak, aby utrzymać spójność społeczeństw europejskich i odpowiedzieć na wyzwania ekologiczne, społeczne i demograficzne;
- zapewnienie demokratycznej kontroli;
- stworzenie jednego ogólnoeuropejskiego ponadnarodowego projektu zamiast składanki pojedynczych bodźców na poziomie krajowym lub programów inwestycyjnych poszczególnych krajów UE;
- wprowadzenie środków niezbędnych w perspektywie krótkoterminowej w kontekście wyzwań długoterminowych i kontynuacja takich działań nawet w okresie ożywienia gospodarczego;
- określenie zasad rynkowych i zapewnienie ukierunkowania polityki, a tym samym również inwestycji prywatnych na innowacyjne projekty dla przyszłości;
- utrzymanie solidnego finansowania przy jednoczesnym umożliwieniu krajom europejskim generowania zysku z podatków na świadczenie usług publicznych i zmniejszenie długu publicznego;
- wsparcie odpowiedniej redystrybucji środków przeciwdziałania nierównościom i zwalczanie ubóstwa na poziomie krajowym i europejskim;
- zgodność planu z polityką podatkową, która może zachęcać do inwestycji wspierających wzrost zatrudnienia wysokiej jakości, a także motywuje przedsiębiorstwa do przyjęcia społecznie odpowiedzialnych zachowań.

Bogate i silniejsze ekonomicznie kraje i grupy przedsiębiorstw będą musiały w większym stopniu przyczynić się do finansowania przyszłych inwestycji.

Taki plan powinien być otwarty dla wszystkich krajów UE, ale inwestycje mogłyby zostać skierowane do tych krajów, które wniosły wkład do tego planu.

Ukierunkowanie inwestycji mogłoby opierać się na dotychczasowych priorytetach Unii Europejskiej i Europejskiego Banku Inwestycyjnego. Należą do nich:

- transformacja energii (patrz Energetyczna mapa drogowa 2050, Komisja Europejska);
- sieć i infrastruktura transportowa (np. Transeuropejska Sieć Transportowa – TEN transport);
- Edukacja i szkolenia;
- Rozbudowa sieci szerokopasmowych;
- Przyszłość przemysłowa (wsparcie MŚP – pod warunkiem, że stosują one środki prawne i wspólnie ustalone zasady, efektywność energetyczna i efektywne wykorzystanie zasobów, nisko oprocentowane pożyczki, program mikrokredytów itp.);
- Usługi publiczne i prywatne (np. odnowa miast, zdrowie i opieka społeczna);
- Infrastruktura i budownictwo mieszkaniowe dla osób starszych;
- Budownictwo socjalne;
- Promowanie zrównoważonej gospodarki wodnej.

Ogólnoeuropejskie projekty inwestycyjne powinny być rozwijane w powiązaniu z krajowymi projektami inwestycyjnymi. Inwestycje, które mają największy wpływ na wewnętrzną aktywność gospodarczą powinny mieć pierwszeństwo. One również powinny być zgodne z ukierunkowaniem inwestycji w taki sposób, aby dały jak największe perspektywy zysku w przyszłości.

Demokratyczne rozwiązania instytucjonalne i finansowanie planu naprawczego

Do zarządzania planem potrzebna jest europejska instytucja; taka instytucja umożliwi dostęp do finansowania na terenie całej UE, a także będzie mogła emitować europejskie obligacje długoterminowe o stosunkowo niskiej stopie procentowej, jako podstawę do finansowania inwestycji w całej UE.

Istnieją różne opcje zarządzania, koordynacji i wdrażania europejskiego planu inwestycyjnego i jego demokratycznej kontroli, na przykład,

- wykorzystanie istniejącego organu (-ów), takich jak EBI i/lub
- utworzenie nowego ciała, zaprojektowanego przez państwa członkowskie, Parlament Europejski i Komisję Europejską.

W obu przypadkach niezbędne będzie zapewnienie demokratycznej kontroli nad strategicznym kierunkiem polityki i nadzór planu naprawczego, a także zapewnienie jego odpowiedniej koordynacji. Decyzje co do sposobu sprawowania tego nadzoru i kontroli musiałyby zostać podjęte przez Parlament Europejski. Partnerzy społeczni muszą być zaangażowani na wszystkich etapach tego demokratycznego procesu.

W obu przypadkach odpowiednia instytucja otrzymałaby i zarządzała początkowym kapitałem zakładowym, a następnie pozyskała dodatkowe finansowanie poprzez emisję długoterminowych obligacji, które mogłyby przynieść roczny dochód z odsetek, wykorzystując wolumen oszczędności zarówno wewnątrz jak i poza UE poprzez wyszukiwanie bezpiecznych inwestycji.

Standardową metodą działania powinny być inwestycje bezpośrednie, nisko oprocentowane pożyczki, dotacje inwestycyjne i/lub niedawno wprowadzone obligacje celowe. Zostaną one wyemitowane w odpowiedzi na wnioski firm, rządów krajowych, władz regionalnych i lokalnych oraz innych organizacji w krajach członkowskich. Sukces zależy więc od zadowalającego napływu przekonujących projektów.

Zobowiązania odsetkowe od pożyczek zaciągniętych przez organy sektora publicznego mogą być finansowane z dodatkowych wpływów podatkowych napływających w wyniku z ożywienia gospodarki.

Kredyty dla sektora prywatnego powinny być rentowne, a więc przynieść zwrot.

W celu utrzymania jak najniższego oprocentowania obligacji 10-letnich, europejska instytucja emitująca obligacje musi być postrzegana jako wypłacalny dłużnik z solidną oceną kredytową na rynkach finansowych. Dlatego też niezbędne byłoby posiadanie przez nią wystarczającego kapitału do dyspozycji. Państwa członkowskie decydowałyby jak zorganizować źródło napływu tego kapitału.

Jednak po tym jak to głównie pracownicy i podatnicy ponieśli główny ciężar kryzysu nadszedł czas, aby to zamożni i bogaci przyczynili się do tego jednorazowego sfinansowania kapitału dla europejskiego strażnika wzrostu i inwestycji, na przykład poprzez jednorazowo płatny podatek majątkowy.

Państwa członkowskie mogłyby podjąć decyzję o użyciu niewykorzystanych środków z funduszy strukturalnych, aby przyczynić się do tej akcji i/lub wykorzystania funduszy strukturalnych jako wspólnego zabezpieczenia dla pożyczek. Również Komisja może zostać zaangażowana jako współgwarant pożyczek.

Wstępne wymagania spłaty są bardzo niskie i równają się wysokości odsetek od kredytów długoterminowych. Pomimo wzrostu wymagalnych spłat w czasie, w szczególności, gdy początkowe pożyczki mają zostać spłacone, to zawsze jest mała kwota w stosunku do wzrostu dochodów podatkowych, przy założeniu, że wzrasta ona proporcjonalnie do wzrostu PKB, gdy ten zostanie przywrócony.

Dlatego też nie ma potrzeby zwiększania stawek podatkowych lub wprowadzenia nowych podatków. Jednakże Państwa Członkowskie mogłyby też skorzystać z własnych środków w celu pozyskania dodatkowych dochodów.

Dochody z podatku od transakcji finansowych mogłyby przyczynić się do finansowania kapitału początkowego wpłacanego przez rządy krajowe lub sfinansowania kosztów odsetkowych pożyczek.

Przewidywane wyniki

Długoterminowy plan inwestycyjny powinien zwiększyć dochód narodowy i poziom zatrudnienia w następujący sposób:

- Przynieść natychmiastowe efekty w ramach inwestycji, co oznacza więcej miejsc pracy w projektach budowlanych i wynikający z tego wyższy popyt.
- Znaczny wzrost dochodów podatkowych, który będzie więcej niż wystarczający do spłaty pożyczek.
- W przeciągu kilku najbliższych lat będzie można sporządzić umiarkowane prognozy skutków w zakresie dochodu i poziomu zatrudnienia.

Proponowany wzrost inwestycji o 2% PKB UE rocznie powinien nakręcić dodatkowe inwestycje prywatne, a tym samym promować na szeroką skalę wykorzystanie prywatnych środków modernizacyjnych.

W dłuższym okresie, ofensywa inwestycyjna gruntownie zmieniająca europejskie gospodarki krajowe w zakresie polityki energetycznej może przynieść nawet 11 mln nowych pełnoetatowych i innowacyjnych miejsc pracy.

Ilościowy wzrost i wysoki poziom zatrudnienia dają również najlepszą podstawę do obniżenia poziomu zadłużenia i zaplanowania zrównoważonego budżetu. Nasz plan będzie korzystny dla krajów UE, ponieważ dzięki niemu otrzymają one dodatkowy impuls dla wzrostu gospodarczego i zatrudnienia oraz będą mogły to wykorzystać do wygenerowania znacznie wyższych bezpośrednich i pośrednich wpływów z podatku dochodowego, VAT i od firm oraz ze składek na ubezpieczenia społeczne, a także do cięcia kosztów bezrobocia. To z kolei ułatwi spłatę zaciągniętego długu.

Wydatki inwestycyjne na tworzenie nowej infrastruktury edukacyjnej, szkoleniowej, badań naukowych, ochrony zdrowia i innych usług mogą mieć znaczący długoterminowy wpływ tylko jeśli jednocześnie ponoszone są wydatki bieżące na zatrudnienie niezbędnego personelu. Tworzenie miejsc pracy wysokiej jakości stoi w konflikcie z polityką oszczędności, gdzie cięcia w wydatkach publicznych doprowadziły w wielu przypadkach do emigracji i do drenażu mózgów.

Długoterminowych skutków po zakończeniu inwestycji nie da się określić w sposób precyzyjny. Powinny być one znaczące. Na przykład, transformacja w sektorze energetycznym obniży emisję dwutlenku węgla, a także pozwoli na uniezależnienie dostaw energetycznych Europy od importu paliw pozwalając w ten sposób na zaoszczędzenia 300 mld na europejskim rachunku za energię. Jest to jeden z najważniejszych czynników konkurencyjności w przyszłości. Pozwoli to Europie w znacznym stopniu przyczynić się do zmniejszenia wpływu globalnego kryzysu klimatycznego i stać się wzorem do naśladowania dla innych regionów gospodarczych na całym świecie.